

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Ruhalhti, S. & Korhonen, A-M. (2021) Pehmeät taidot ammatillisen opettajan osaamisalueena. HAMK Unlimited: Professional, 22.2.2021.

URL: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202102195449>

Pehmeät taidot ammatillisen opettajan osaamisalueena

Photo by [Dustin Humes](#) on [Unsplash](#)

Sanna Ruhalahti & Anne-Maria Korhonen

22.02.2021

[Kuuntele - ListenReadSpeaker webReader: Kuuntele - Listen](#)

Kun digitalisaatio muuttaa maailmaa kiihtyvällä nopeudella, tarvitaan entistä enemmän vuorovaikutusta tukevaa koulutusta ja osaamista. Opimme yhä enemmän mobiiliin internetin äärellä, jossa osallistumisen ja osallistamisen mahdollistuminen on muuttunut. Opettajilta vaaditaan tässä ajassa uudenlaista pehmeiden taitojen (engl. *soft skills*) osaamista alati muuttuvissa oppimisen ja opettamisen tiloissa. Miten sitten opettajana kehittyä tulevaisuuden osaamistaidoissa?

Erasmus+ ohjelman osarahoittaman SOSTRA (Soft Skills Training and Recruitment of Adult Educators) päätti kehittää joustavia keinoja opettajien pehmeiden taitojen itseopiskelun tueksi. Hankkeen kaksivaiheisen verkkokyselyn (n= 547) pohjalta eniten ääniä saaneiden taitojen kehittämisen tueksi valittiin viisitoista pehmeiden taitojen digitaalista osaamismerkkiä. Tässä artikkelissa paneudutaan pehmeiden taitojen määrittelyyn ja osaamismerkkein ohjautuvan oppimisprosessiin sekä tuloksiin. Kukin partneri pilotoi osaamismerkkein ohjautuvaa oppimisen mallia omissa verkostoissaan.

Määritelmät pehmeistä taidoista vaihtelevat

Vaikka pehmeiden taitojen merkitys on tunnustettu kaikkialla maailmassa, käytetty terminologia ja määritelmä vaihtelevat kansainvälisessä tutkimuksessa. Käytössä on hyvin erilaisia menetelmiä ja lähestymistapoja sekä pehmeiden taitojen arviointiin että

opettamiseen, mutta toisaalta aiheesta on vähän tutkimusta (Cinque, 2016). Suomessa opettajien pehmeitä taitoja on tutkittu vähän, eikä ole olemassa yhteisesti sovittua määritelmää. Suurin osa kotimaisesta tutkimuksesta keskittyy opiskelijoiden sosiaaliseen osaamiseen (social competence) ja yleisiin taitoihin (generic skills) (esim. Tynjälä, Virtanen, Klemola, Kostianen & Rasku-Puttonen, 2016; Jääskelä, Nykänen & Tynjälä, 2018). Toisaalta Espanjassa ja Saksassa pehmeiden taitojen tutkimuksen määritelmässä korostuvat yleiset taidot (general competencies) ja Ranskassa poikkileikkaava osaaminen (transversal competence). Iso-Britanniassa puolestaan käytetään sellaisia termejä kuin avaintaidot (key skills), ydintaidot (core skills), elämäntaidot (life skills) ja siirrettävät taidot (transferable skills). Keskusteltaessa ja tutkittaessa opettajien pehmeitä taitoja on tärkeää olla tietoinen näistä erilaisista määritelmistä eikä yksinkertaistaa käsitettä.

Pehmeät taidot määritellään vaihtelevassa määrin persoonallisuuden piirteiksi, sosiaalisiksi taidokkuudeksi, sujuvaksi kieleksi, henkilökohtaisiksi totumuksiksi, ystävällisyydeksi ja optimismiksi (Pachauri & Yadav, 2014). SOSTRA-hankkeessa aikuiskouluttajan pehmeät taidot määriteltiin siirrettävinä ominaisuuksina ja taitoina. Nämä taidot jaoteltiin kolmeen osa-alueeseen: intra- ja interpersonaalisiin sekä sosioemotionaalisiin taitoihin. Tämä jaottelu näyttää olevan yhdenmukainen useiden tutkimusten käyttämien määrittelyiden kanssa (esim. Kechagias, 2011; Padhi, 2014; Ricchiardi & Emanuel, 2018).

Tarkasteltaessa yksilön interpersonaalisia taitoja ymmärretään ne taitoina, joita käytämme päivittäin, kun kommunikoimme ja olemme vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, sekä erikseen että ryhmissä (Angeles, 2012). Taidot kattavat laajan kirjon, vaikka monet keskittyvätkin erityisesti viestintään, kuten kuuntelemiseen, kyseenalaistamiseen ja kehon kielen tulkitsemiseen (vrt. Wagner, 2016). Intrapersonaaliset taidot puolestaan koostuvat esimerkiksi itsetietoisuuden sekä reflektiivisyyden lisäämisestä. Sosioemotionaaliset taidot tarjoavat toiminnalle perustan, joka auttaa opettajia muodostamaan suhteen opiskelijoihinsa, hallitsemaan erilaisia tilanteita ja toteuttamaan sosiaalisen sekä emotionaalisen oppimisen onnistuneesti (Jennings, 2011).

Vaikka pehmeiden taitojen määrittelyä lähestytään monenlaisesta teoreettisesta näkökulmasta, niin kuitenkin pehmeät taidot tunnustetaan tärkeäksi osaksi tulevaisuuden opettajuuden osaamista.

Pehmeitä taitoja kehittämässä

Hankkeessa hyödynnettiin osaamismerkkein ohjautuvan oppimisprosessia pehmeiden taitojen osaamisen tunnustamisessa. Osaamismerkkit ovat digitaalisia tunnisteita, joihin sisältyy tietoa osaamismerkkin haltijan osaamisesta; osaamisen arviointikriteerit, osaamismerkkin myöntäjä ja todiste haltijansa osaamisesta (Bowen, 2018). Osaaminen dokumentoidaan digitaalisessa muodossa esimerkiksi tekstinä, kuvina, kuvioina, videoina tai muulla tavalla.

Osaamismerkkien laajentunut käyttö perustuu siihen, että opettajaopiskelijat motivoituvat sen myötä osaamisen kehittämiseen edelleen (Brauer, Siklander & Ruhalahti, 2017; Brauer & Siklander, 2017).

Kyselytutkimuksen perusteella luotiin 15 pehmeälle taidolle digitaaliset osaamismerkkit, joihin laadittiin osaamistavoitteet ja -kriteerit sekä osaamisen osoittamisen tavat. Brauer (2019) on kehittänyt rakenteen osaamismerkkein (itse)ohjautuvan oppimisen mallille, joka sisältää neljä vaihetta:

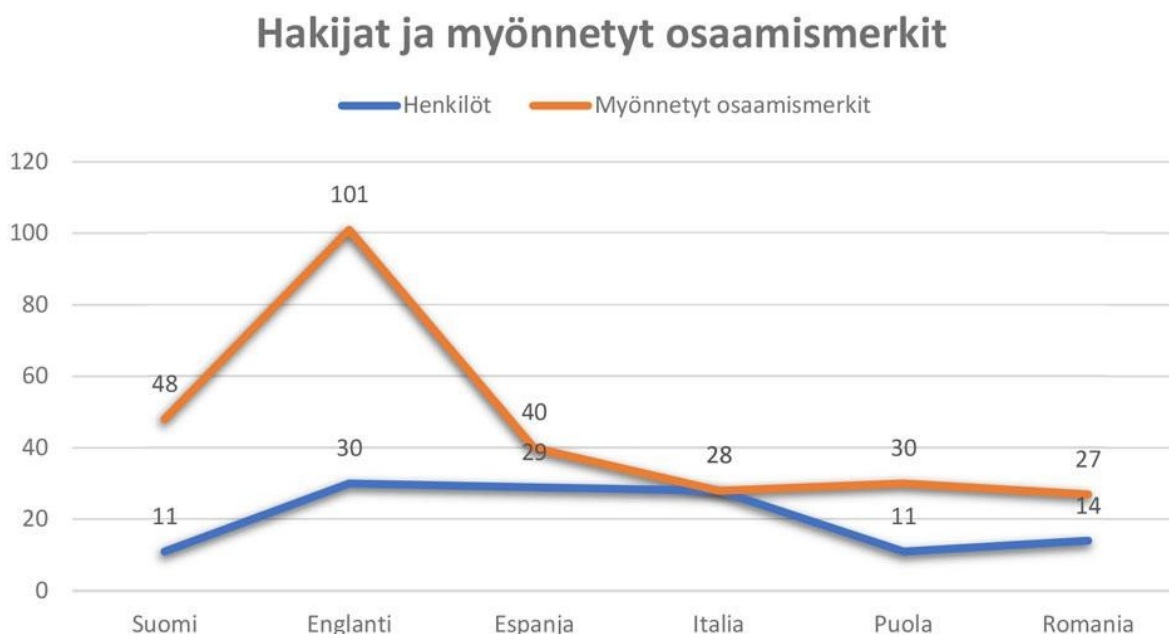
1. varmistetaan helppo pääsy verkkomateriaaleihin,
2. muodostetaan osaamismerkille kriteerit,
3. hyödynnetään teknistä osaamismerkkisovellusta ja
4. päivitetään osaamisen kehittämissuunnitelmaa osaamisen karttuessa.

Osaamismerkkein ohjautuvassa oppimisprosessissa on opiskelijan ohjaus kytketty itse prosessiin ja tekninen toteutus tukee ohjauksen oikea-aikaisuutta ja helppoutta (Korhonen, 2020). Visuaalinen osaamismerkistö voidaan rakentaa useasta osaamismerkistä esimerkiksi yhteen koulutusohjelmaan ja siihen rakennetaan useita eri tasoja, joiden mukaan eteneminen motivoi opiskelijaa osaamisen kehittämistä aina seuraavalle tasolla (Brauer, 2019).

Itseohjautuva osaamisen kehittäminen ja osoittaminen

Pehmeiden taitojen opiskeluun luotiin itseohjautuva opetusmateriaali verkkosivustolle (SOSTRA, n.d.) Sivustolla voi aluksi testata omia taitojaan pehmeiden taitojen osalta. Sivusto sisältää 15 pehmeää taitoa: toisten kunnioittaminen, avoin suhtautuminen moninaisuuteen, empaattisuus, kehittymisen motivointi, luovuus, kriittinen ajattelu, intohimo ja itsensä motivoiminen, eettisyys, osallisuus, itsetuntemus, positiivinen asenne, rehellisyys, aktiivinen kuuntelu, sopeutuvuus ja tiedustelun taito. Kunkin taidon kohdalla on itseopiskelua tukevaa materiaalia, kuten podcasteja.

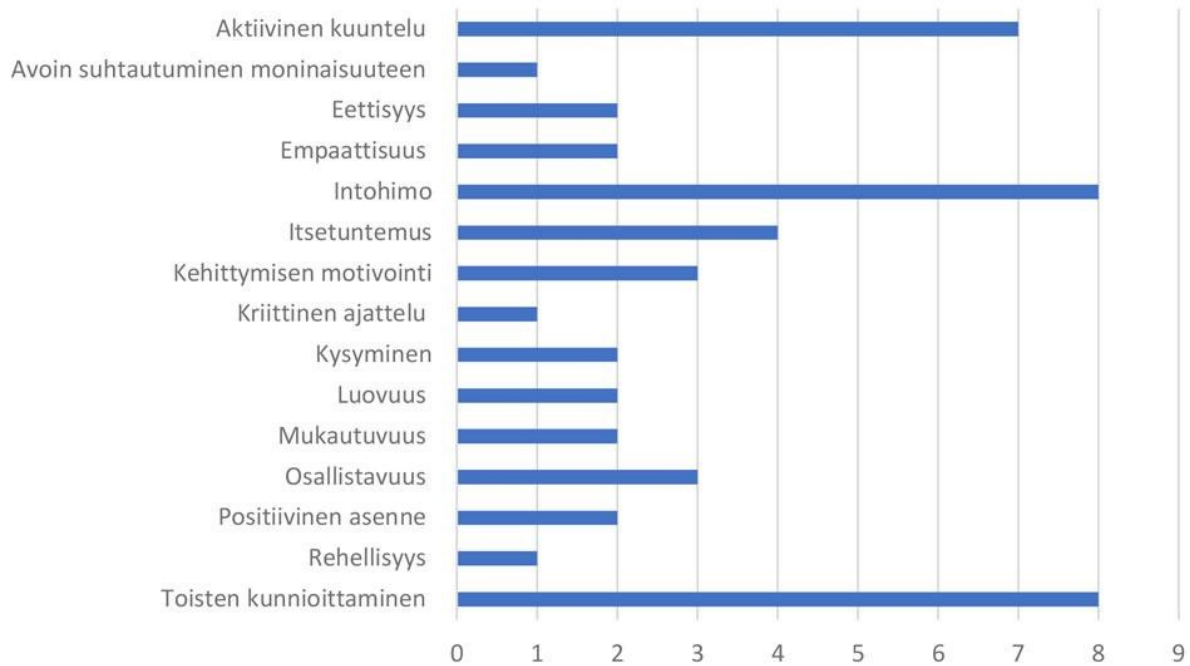
Hankkeen aikana osaamista tunnustettiin osaamismerkkein ja osaamismerkkejä suoritettiin eri kieliversioissa kuviossa 1 esitetyllä tavalla.

Kuvio 1. Myönnetyt osaamismerkit ja hakijamäärät kaikissa kieliversioissa.

Suomen pilotissa osaamismerkkejä hakeneet henkilöt osoittivat monipuolisesti ja hyödyntäen multimodaalisia formaatteja oman osaamisen osoittamisessa autenttisiin opetuksen tilanteisiin kytkettynä (Lindroos & Korhonen, 2020). Suomalaiset opettajat suorittivat yhteensä 48 osaamismerkkiä (kuvio 2.) ja ne jakautuivat seuraavasti eri pehmeiden taitojen kesken:

Myönnettyt osaamismerkit

Kuvio 2. Suosituimmat osaamismerkit olivat toisten kunnioittaminen, intohimo ja aktiivinen kuuntelu.

Yksi suomalainen opettaja osoitti osaamista kaikkien 15 osaamismerkkien osalta.

Yhteenvetoa

SITRAn (2017) selvityksen mukaan koulun keskeiseksi tehtäväksi nousee muutoksen tekijöiden kasvattaminen. Koulun on kehitettävä oppilaiden itsetuntemusta, rohkeutta, uteliaisuutta, selviytymiskykyä, eettisiä taitoja, johtajuutta, empatiakykyä ja vastuullisuutta. Nyt kehitetty malli toimii opettajalle hyvänä pohjana omalle kehitymiselle sekä toisaalta mallina ammatillisten opiskelijoiden pehmeiden taitojen oppimiseen.

Voidaan sanoa, että pehmeät taidot tunnustetaan tärkeäksi osaksi ammatillisten opettajien ja opettajaopiskelijoiden osaamista. Opetussuunnitelmatasolla ne ovat eritelty useimmiten dialogi-, ohjaus-, vuorovaikutus-, viestintä- ja itsetietoisuusosaamisena eikä niinkään pehmeinä taitoina tai läpileikkaavina osaamisina (vrt. Mahlamäki-Kultanen, Happo & Perunka, 2019) ja dialogiosaamiseksi (vrt. Aarnio, 1999; Ruhalahti, 2019). Tarkasteltaessa opettajien dialogista osaamista Aarnio (2012) tunnistaa hyvin läheisen yhteyden intra- ja interpersonaalisiin sekä sosioemotionaalisiin taitoihin. Voidaankin sanoa, että oivaltaessaan dialogiosaamisen syvimmän olemuksen pääsee hyvin lähelle pehmeiden taitojen edelleen edistämistä omien opiskelijoiden kanssa, kuten seuraava pilottiin osallistuja kuvailee.

Harjoitteleminen koulussa palautteen antamista, kohtaamista, vuorovaikutusta, kuuntelemista, läsnäoloa, uusien ihmisten mukaan ottamista ja aitoa välittämistä. Se on osa opetusta läpi vuoden, kaikissa tilanteissa.

Artikkeli on kirjoitettu osana Erasmus+ Soft skills for adult educator -hanketta.

Kirjoittajat

Yliopettaja, FT Sanna Ruhalhti toimii TAMK Pedagogiset ratkaisut -yksikössä opettajankouluttajana sekä koko Tampereen korkeakouluyhteisön Teaching and Learning Centren kehittäjätiimissä. Ennen Tampereelle siirtymistään hän toimi SOSTRA-hankkeen projektipäällikkönä ajalla 1.10.2018–31.7.2020. Hänen kiinnostuksen kohteitaan ovat opettajien pedagogisen osaamisen kehittäminen, dialogi oppimisen palveluksessa sekä syväoppimisen edistäminen.

KTM, FT Anne-Maria Korhonen työskentelee Hämeen ammattikorkeakoulussa ammatillisella opettajakorkeakoululla ja HAMK Edussa tutkijayliopettajana. Hänen kiinnostuksen kohteena ovat erityisesti oppimisympäristöt, henkilökohtaisten oppimisympäristöjen kautta tapahtuvan oppimisen ohjaus ja pedagogiset ratkaisut erilaisissa oppimisympäristöissä.

Lähteet

Aarnio, H. (1999). *Dialogia etsimässä: Opettajaopiskelijoiden dialogin kehittyminen tieto- ja viestintäteknistä ympäristöä varten* [Väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Trepo. Tampere University Press. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/67540>

Aarnio, H. (2012). *Dialogical methods*. http://www3.hamk.fi/dialogi/diale/index_eng.html

Bowen, K. (2018). *Open Badge Anatomy*. <https://classhack.com/post/45364649211/open-badge-anatomy-updated>

Brauer, S. (2019). *Digital Open Badge-Driven Learning – Competence-based Professional Development for Vocational Teachers* [Väitöskirja, Lapin yliopisto]. Lauda. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-110-1>

Brauer, S. & Siklander, P. (2017). Competence-based Assessment and Digital Badging as Guidance in Vocational Teacher Education. Teoksessa H. Partridge, K. Davis & J. Thomas (toim.), *Me, Us, IT!* (ss. 191–196). Proceedings ASCILITE2017: 34th International Conference on Innovation, Practice and Research in the Use of Educational Technologies in Tertiary Education. <https://2017conference.ascilite.org/wp-content/uploads/2017/11/Full-BRAUER.pdf>

Brauer, S., Siklander, P. & Ruhalhti, S. (2017). Motivation in Digital Open Badge-Driven Learning in Vocational Teacher Education. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 19(3), 7–23. <https://journal.fi/akakk/article/download/84746/43766/>

Cinque, M. (2016), 'Lost in translation'. Soft skills development in European countries. *Tuning Journal for Higher Education*, 3(2), 389–427. [https://doi.org/10.18543/tjhe-3\(2\)-2016pp389-427](https://doi.org/10.18543/tjhe-3(2)-2016pp389-427)

Jennings, P. (2011). Promoting teachers' social and emotional competencies to support performance and reduce burnout. Teoksessa A. Cohan, & A. Honigsfeld (toim.), *Breaking the mold of preservice and inservice teacher education: Innovative and successful practices for the 21st century* (ss. 133–143). Rowman & Littlefield Education.

Jääskelä, P., Nykänen, S. & Tynjälä, P. (2018). Models for the development of generic skills in Finnish higher education. *Journal of Further and Higher Education*, 42(1), 130–142. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2016.1206858>

Kechagias, K. (2011). *Teaching and assessing soft skills*. http://research.education.nmsu.edu/files/2014/01/396_MASS-wp4-final-report-part-1.pdf.2011

Korhonen, A.-M. (2020). *Designing Scaffolding for Personal Learning Environments. A continuous Learning Perspective in the Vocational Teacher Education Context* [Väitöskirja, Turun yliopisto]. UTUPub. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8124-3>

Lindroos, H. & Korhonen, A.-M. (2020). Voiko pehmeitä taitoja oppia digitaalisesti? *Hamkilainen tutkimus*. <https://blog.hamk.fi/hamkilainen-tutkimus/voiko-pehmeita-taitoja-oppia-digitaalisesti/>

Mahlamäki-Kultanen, S., Hoppo, I. & Perunka, S. (2019). Ammatillinen opettajankoulutus osaamisen viitekehysten valossa. *UAS Journal* 1/2019. <https://uasjournal.fi/1-2019/ammatillinen-opettajankoulutus-osaamisen-viitekehys/>

Padhi, P. (2014). Soft skills: Education beyond academics. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 19(5), 1–3. <http://www.iosrjournals.org/iosr-jhss/papers/Vol19-issue5/Version-6/A019560103.pdf>

Ricchiardi, P. & Emanuel, F. (2018). Soft skill assessment in higher education. *Journal of Educational, Cultural and Psychological Studies*, 18, 21–54. <https://doi.org/10.7358/ecps-2018-018-ricc>

Ruhaltahti, S. (2019). *Redesigning a Pedagogical Model for Scaffolding Dialogical, Digital and Deep Learning in Vocational Teacher Education* [Väitöskirja, Lapin yliopisto]. Acta electronica Universitatis Lapponiensis 257. Lauda. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-145-3>

SITRA. (2017). *Tulevaisuuden koulutuksen käsikirja*. <https://media.sitra.fi/2017/07/06142751/Selvityksia124.pdf>

SOSTRA. (n.d.). *Improve skills*. <https://sostra.eu/improve-skills/>

Tynjälä, P., Virtanen, A., Klemola, U., Kostiainen, E. & Rasku-Puttonen, H. (2016). Developing social competence and other generic skills in teacher education: applying the model of integrative pedagogy. *European Journal of Teacher Education*, 39(3), 368–387. <https://doi.org/10.1080/02619768.2016.1171314>